

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
“12” sentyabr 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050711 – Bağçılıq və tərəvəzçilik

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmləri

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “Aqrar məsləhət xidməti”

Kodu: İPF-B24

Tədris ili: III (2025-2026)

Semestr: V (payız)

Tədris yükü: Cəmi: 90 saat. Auditoriyadan kənar - 60 saat. Auditoriya saati – 30 (15 saat mühazirə, 15 seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 3

Auditoriya № 301, 314, 315

Saat: III gün IV saat mühazirə

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: a.ü.f.d. Musayev Mirzə Kamal oğlu

Məsləhət günləri və saati: III gün, Saat 12⁰⁰-14.⁰⁰

E-mail ünvanı: mirza.musayev@yahoo.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küçəsi 170 a

III. Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Həsənov Z.M., Əliyev C.M. Meyvəçilik (dərslik), Bakı, MBM nəşriyyatı, 2007, 465 s.
2. Quliyev F.A., Abdullayev F.M. Kivi bitkisinin becərilməsinin texnologiyası, Bakı, “Müəllim”, 2009, 60 s.
3. Əliyev C.M. Meyvəçilik, Bakı, 1974.
4. Həsənov Z.M. Subtropik meyvə bitkiləri (I-II hissə), K., 1984; 1983.
5. Rəcəbli Ə.C. Azərbaycanın meyvə bitkiləri. Bakı, 1966
6. Sadıqov Ə.N., Sadıqova N.M. Azərbaycanda alma bitkisi. Bakı, 2005
7. Витовский В.Л. Плодовые растения мира. Санк-Петербург-Москва-Краснодар: Лань, 2003, 591 с.
8. Бейкер Х. Плодовые культуры: Пер. с англ./Предисл. Ф.А.Волкова. М.: Мир, 1986, 198 с.
9. Колесников В.А. и др. Плодоводство. М., 1979
10. İnternet resursları (www.agro.gov.az, www.eco.gov.az və s.)

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən “Aqrar məsləhət xidmətləri” fənninin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə/eyni vaxta başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Hazırda əhəlinin ərzaq təminatının ödənilməsində problemlərin mövcud olması və onun gələcəkdə daha çox artacağı etimalı nəzərə alındığına görə, aqrar sahənin inkişaf dərəcəsi hər bir ölkənin iqtisadiyyatının və əhəlinin yaşayış səviyyəsinin əsas göstəricisi sayılır və bəzi halda o, ən qabaqcıl cəbhə adlandırılaraq, müdafiə sistemi ilə eyni əhəmiyyətli sahə kimi dəyərləndirilərək, dövlət siyasətinə vacib prioriteti hesab edilir.

Aqrar istehsalın artırılması elmi texniki nailiyyətlərin və metərəqqi texnologiyaların tətbiqi ilə yanaşı, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasından keçir. Bu işə ümumən kənd təsərrüfatı elmlərinin ana xəttini təşkil edən əkinçiliyin inkişafı ilə əlaqədardır.

Müasir meyvəçilik elmi təbiət elmlərinin əsas qanunauyğunluqlarını nəzərə almaqla, müasir intensiv bağların tələblərinə uyğun bağların salınmasını tələb edir.

Aqrar məsləhət xidmətləri fənni aqrar təhsil mütəxəssislərində aqronomluq istiqamətli ixtisaslar üzrə mütəxəssis hazırlığında əsas fənn kimi tədris olunur.

Bu bölmələrdə torpağın münbitliyinin artırılması və becərilən meyvə-giləmeyvə bitkilərinin məhsuldarlığının yüksəldilməsi ilə torpaqdan səmərəli istifadə qaydaları öyrənilməsinə görə, meyvəçilik fənninin nəzəri əsası kimi təqdim olunur.

Aqrar məsləhət xidmətləri fənni-aqronomluq, meyvə tərəvəzçilik, bitki mühafizəsi, aqrokimya və torpaqşünaslıq ixtisaslı qruplara əsas fənn, aqrar iqtisadiyyat və mühəndislik üzrə yeni ixtisas qruplarında isə seçmə fənn kimi tədris olunur. Fənnin əsas obyektı "meyvə-giləmeyvə" bitkiləridir.

Aqrar məsləhət xidmətləri əsaslarınəzəri və metodoloji əsasını fundamental tətbiqi elmlər: biologiya, fizika və kimya təşkil edir. Meyvəçilik həmçinin bitkiçilik, torağşünaslıq, aqrokimya, botanika, bitki fiziologiyası, mikrobiologiya, meliorasiya, meteorologiya, seleksiya və toxumçuluq, fitopotologiya, entomologiya və s. kimi digər aqronomiya elmləri ilə sıx əlaqədardır.

Fənnin tədrisində məqsəd: - Meyvə və subtropik bitkilərindən səmərəli istifadə məqsədilə müəyyən edilmiş və elmi əsaslandırılmış aqroteknologiyaların öyrənilməsi və müasir metodlarla yeni meyvə-giləmeyvə bağlarının salınması, onlara qulluq qaydalarının sistemli qurulmasında tələbənin tərbiyəsinə formalaşdırmaqdan ibarətdir.

Tələbə fənni tam öyrənməklə: - meyvə bitkilərinin morfoloji təsvirini; meyvə-giləmeyvə bitkilərinin böyümə və inkişafını; onların böyümə və inkişafında xarici mühit şəraitinin rolunu; meyvə bitkilərinin çoxaldılmasının bioloji əsaslarını meyvə istehsalı texnologiyasını; bağın layihələndirilməsi və təşkili; məhsuldar bağlara düzgün qulluq işlərini bacarmaq imkanı əldə edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhflərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal – tələbənin suala cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən aşağı olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

Bal	Qiymət	
	Sözlə	Hərflə
91 - 100 bal	əla	A
81 - 90 bal	çox yaxşı	B
71 - 80 bal	yaxşı	C
61 - 70 bal	kafi	D
51 - 60 bal	qənaətbəxş	E
51 – baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

Təqvim planı: Mühazirə 15 saat, seminar 15 - saat. Cəmi 30 saat

№	Mühazirə mövzuları	Mühazirə	Tarix
	I kollokvium mövzuları		
1	Mövzu-1: Aqrar məsləhət xidmətinin mahiyyəti, istiqamətləri Plan: 1. Aqrar məsləhət xidmətinin mahiyyəti 2. Aqrokimyəvi xidmətlərin təşkilində əsas məqsəd. 3. İstehsalat texnoloji mərhələnin keçirilməsində xidmətin rolu. 4. Məhsuldarlığın yüksəldilməsində torpaq aqroxidmətin rolu. Ədəbiyyat: 1, 3, 5	2	
2	Mövzu-2: AİMX sahəsində dövlət dəstəyinin əsas istiqamətləri. Plan: 1. Kənd təsərrüfatı informasiya-məsləhət xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 2. AİMX sahəsində dövlət dəstəyinin əsas istiqamətləri. 3. Meliorasiya xidmətinin təşkilində əsas məqsəd. 4. Müasir texnologiyaların tətbiqinin meliorasiya xidmətini təşkilində rolu. Ədəbiyyat: 1-10	2	
3	Mövzu 3. AİMX-ri göstərən məsləhətçilərin keyfiyyət göstəriciləri və peşəkarlığının artırılması. Plan: 1. AİMX-ri göstərən məsləhətçilərin keyfiyyət göstəriciləri 2. Aqrar sahədə maddi-texniki bazanın yaradılmasında əsas məqsəd. 3. Aqrar sahədə səmərəliliyin yüksəldilməsində maddi-texniki bazanın rolu. 4. Aqrar sahənin mexanikləşdirilməsinin əhəmiyyəti Ədəbiyyat: 1-10	2	
4	Mövzu 4. Bağlıqda mövcud problemlər və onların həllində AİMX-nin rolu. Plan: 1. Əkinçiliyin müasir problemləri. AİMX-nin planlaşdırmada rolu. 2. Aqrar lizinq anlayışı 3. Lizinqin növləri. Ədəbiyyat: 1-10	2	
5	Mövzu 5. Bağlıqlığın ixtisaslaşmasında aqroiqlim göstəricilərinin rolu. Plan: 1. Təsərrüfatın torpaq sahəsinin və əkin dövriyyəsinin təşkili 2. Məhsuldarlığın proqramlaşdırılması 3. Müasir əkinçilik sistemində əsas həlqələr a) mexanikləşdirmə b) meliorasiya c) kimyalaşdırma Ədəbiyyat: 1-10	2	
6	Mövzu 6. Torpaq münbitliyinin idarə edilməsində mövcud problemlər və onların həllində AİMX-nin rolu. Plan: 1. Torpağın strukturu haqqında anlayış 2. Torpaq strukturasının formaları. 3. Torpağın strukturası onun münbitliyinin əsas göstəricisi kimi. 4. Torpağın strukturunun yaxşılaşdırılması istiqamətində aparılan tədbirlər. Ədəbiyyat: 1-10	2	

7	Mövzu 7. Bitki mühafizə sahəsində mövcud problemlər və onların həllində AİMX-nin rolu Plan: 1.Bitkiçilikdə AİMX- rolu. 2. AİMX-nin bitki mühafizə sahəsində əhəmiyyəti. 2. Müasir əkinçilik sistemlərində əsas həlqələr. 3.İstehsalat texnoloji mərhələnin keçirilməsində xidmətin rolu. 4. Məhsuldarlığın yüksəldilməsində torpaq aqroxidmətin rolu. Ədəbiyyat: 1-10	2	
8	Mövzu-8: Suya qənaət etmək Plan: 1. Damcı suvarma üsulu 2. Damcı suvarmanın növləri 3. Mürəkkəb relyefli ərazilərdə damcı üsulunun tətbiqi 4. Damcı ilə suvarmanın üstünlükləri Ədəbiyyat: 1-10	1	
Cəmi:		15 s.	

№	Seminar məşğələləri	Saat
1	Aqrar məsləhət xidmətinin mahiyyəti	2
2	AİMX sahəsində dövlət dəstəyinin əsas istiqamətləri.	2
3	AİMX-ri göstərən məsləhətçilərin keyfiyyət göstəriciləri	2
4	Bağçılıqda mövcud problemlər və onların həllində AİMX-nin rolu.	2
5	Bağçılığın ixtisaslaşmasında aqroiqlim göstəricilərinin rolu.	2
6	Torpaq münbitliyinin idarə edilməsində mövcud problemlər	2
7	AİMX-nin bitki mühafizə sahəsində əhəmiyyəti.	2
8	Damcı suvarmanın növləri	1
	CƏMI	15

X. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

- “Aqrar məsləhət xidmətləri” fənninin əsas məqsədini, istiqamətləri və əhəmiyyəti
- AİMX sahəsində dövlət dəstəyinin əsas istiqamətləri
- aqrar sahənin problemli sahələrinin təyini
- məhsuldarlığın yüksəldilməsində torpaq aqroxidmətin rolu
- aqrar sahənin mexabnikləşdirilməsinin əhəmiyyəti

XI. Fənn üzrə tələblər:

- aqrar xidmətlərə dövlət dəstəyi barədə məlumatları
- aqrar xidmətlərin müasir dövrdə rolu
- aqrar xidmətlərinin əsas funksiyaları
- aqmer təsərrüfatlarına aqrar xidmətlərin təşkili
- fermerlərə tövsiyələrin verilməsi
- fermer təsərrüfatlarında müasir problemlərin müəyyən edilməsi
- AİMX sahəsində dövlət dəstəyinin əsas istiqamətləri.
- meliorasiya xidmətinin təşkilində əsas məqsəd.
- müasir texnologiyaların tətbiqinin meliorasiya xidmətinin təşkilində rolu
- aqrar sahədə maddi-texniki bazanın yaradılmasında əsas məqsəd.

XII.Fənn üzrə təlim nəticələri:

- “Aqrar məsləhət xidmətləri” fənninin əsas məqsədini, istiqamətləri və əhəmiyyəti bilməli.
- ölkəmizin aqrar sahəsinin tarixini və xüsusiyyətlərini bilməli

- bölgələr üzrə aqrar sahədə mövcud olan problemlər və onların həlli yolları

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektivium sualları:

I Kollektivium sualları

1. Aqrar məsləhət xidmətinin mahiyyəti
2. Aqrokimyəvi xidmətlərin təşkilində əsas məqsəd.
3. İstehsalat texnoloji mərhələnin keçirilməsində xidmətin rolu.
4. Məhsuldarlığın yüksəldilməsində torpaq aqroxidmətin rolu.
5. AİMX sahəsində dövlət dəstəyinin əsas istiqamətləri.
6. Meliorasiya xidmətinin təşkilində əsas məqsəd.
7. Müasir texnologiyaların tətbiqinin meliorasiya xidmətini təşkilində rolu.
8. AİMX-ri göstərən məsləhətçilərin keyfiyyət göstəriciləri
9. Aqrar sahədə maddi-texniki bazanın yaradılmasında əsas məqsəd.
10. Aqrar sahədə səmərəliliyin yüksəldilməsində maddi-texniki bazanın rolu.

II Kollektivium sualları

1. Aqrar sahənin mexanikləşdirilməsinin əhəmiyyəti
2. Bağçılıqda mövcud problemlər və onların həllində AİMX-nin rolu.
3. Əkinçiliyin müasir problemləri. AİMX-nin planlaşdırmada rolu.
4. Aqrar lizinq anlayışı
5. Təsərrüfatın torpaq sahəsinin və əkin dövriyyəsinin təşkili
6. Məhsuldarlığın proqramlaşdırılması
7. Müasir əkinçilik sistemində əsas həlqələr
8. Bitkiçilikdə AİMX- rolu.
9. AİMX-nin bitki mühafizə sahəsində əhəmiyyəti.
10. İstehsalat texnoloji mərhələnin keçirilməsində xidmətin rolu.

XV. İmtahan sualları:

--blok 1 --

1. Aqrobiznes şirkətlərinin yaradılması.
2. Aqrar xidmətlərə dövlət dəstəyi
3. Aqrar xidmətlərin müasir dövrdə rolu
4. Aqrar xidmətlərinin əsas funksiyaları
5. Fəmer təsərrüfatlarına aqrar xidmətlərin təşkili
6. Fermerlərə tövsiyələrin verilməsi
7. Fermer təsərrüfatlarında müasir problemlərin müəyyən edilməsi
8. AİMX sahəsində dövlət dəstəyinin əsas istiqamətləri.

--blok 2 --

9. Meliorasiya xidmətinin təşkilində əsas məqsəd.
10. Müasir texnologiyaların tətbiqinin meliorasiya xidmətini təşkilində rolu
11. AİMX-ri göstərən məsləhətçilərin keyfiyyət göstəriciləri
12. Aqrar sahədə maddi-texniki bazanın yaradılmasında əsas məqsəd.
13. Aqrar sahədə səmərəliliyin yüksəldilməsində maddi-texniki bazanın rolu.
14. Aqrar sahənin mexanikləşdirilməsinin əhəmiyyəti
15. Bağçılıqda mövcud problemlər və onların həllində AİMX-nin rolu.
16. Əkinçiliyin müasir problemləri. AİMX-nin planlaşdırmada rolu.

--blok 3 --

17. Aqrar lizinq anlayışı
18. Bağçılığın ixtisaslaşmasında aqroiqlim göstəricilərinin rolu.
19. Təsərrüfatın torpaq sahəsinin və əkin dövriyyəsinin təşkili
20. Məhsuldarlığın proqramlaşdırılması
21. Müasir əkinçilik sistemində əsas həlqələr
22. Torpağın strukturası onun münbitliyinin əsas göstəricisi kimi.
23. Torpağın strukturunun yaxşılaşdırılması istiqamətində aparılan tədbirlər.
24. AİMX-nin bitki mühafizə sahəsində əhəmiyyəti.

--blok 4 --

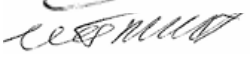
25. Müasir əkinçilik sistemlərində əsas həlqələr.
26. İstehsalat texnoloji mərhələnin keçirilməsində xidmətin rolu.
27. Məhsuldarlığın yüksəldilməsində torpaq aqroxidmətin rolu
28. Damcı suvarma üsulu
29. Damcı suvarmanın növləri
30. Mürəkkəb relyefli ərazilərdə damcı üsulunun tətbiqi
31. Damcı ilə suvarmanın üstünlükləri
32. Aqrar sahənin mexabnikləşdirilməsinin əhəmiyyəti

--blok 5 --

33. Məhsuldarlığın proqramlaşdırılması
34. Bağçılıqda mövcud problemlər və onların həllində AİMX-nin rolu.
35. Damcı ilə suvarmada filtirlərin qoyulması
36. Əkinçiliyin müasir problemləri. AİMX-nin planlaşdırmada rolu.
37. Aqrar xidmətlərinin əsas funksiyaları
38. Damcı suvarmanın digər suvarma üsullarından fərqi
39. Bağçılığın ixtisaslaşmasında aqroiqlim göstəricilərinin rolu.
40. Damcı suvarma üsulu zamanı nələrə diqqət etməli

“Aqrar məsləhət xidməti” fənninin sillabusu **050711 – Bağçılıq və tərəvəzçilik** – ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 01)

Fənn müəllimi: os. M.K.Musayev
Kafedra müdiri: dos. İ.C.Kərimov